

در برنامه پنج ساله پنجم دنبال می‌شود:

تقویت و تکمیل ارزش افزوده در صنعت پتروشیمی

فرهاد محمدی

فروش داخلی ۳/۷ میلیارد دلار بوده، یعنی ۶ میلیون تن از تولید به فروش داخلی اختصاص یافته است و پیش‌بینی ما در سال جاری ۴۴ میلیون تن و مقدار ارزش صادرات ما ۱۷/۸ میلیون تن است که بر این اساس ارزش صادرات ۸/۷ میلیارد دلار برآورد می‌شود. برای سال جاری با توجه به برنامه پنجم و تغییر رویکردی که سال گذشته در پتروشیمی به وجود آمده، ما گام‌هایی برداشته‌ایم که بتوانیم طرح‌هایی که از برنامه چهارم باقی مانده به اضافه برنامه پنجم (که در مجموع ۶۶ طرح می‌شود) را اجراء کنیم. از ۶۶ طرح ۴۶ طرح متعلق به برنامه پنجم است که برآورد ما برای سرمایه‌گذاری در این بخش حدود ۲۵ میلیارد دلار می‌باشد و برای ۲۰ طرح که از برنامه چهارم باقی مانده که حدود ۱۹ میلیارد سرمایه‌گذاری نیاز دارد.

■ **تامین مالی و هماهنگی‌های لازم جهت اجرای این طرح‌ها چگونه انجام خواهد شد؟**

بر این اساس با توجه به دستور وزیر محترم نفت در رابطه با تأمین منابع مالی از بانک داخلی، قرار شد طرح‌ها را اولویت‌بندی کنیم با توجه به اینکه باید توسعه متوازن را نیز در نظر داشته باشیم، لازم است هماهنگی بین شرکت ملی صنایع پتروشیمی با معاونت برنامه‌ریزی نفت و برنامه‌ریزی تلفیقی شرکت ملی نفت وجود داشته باشد. بنابراین کل ۶۶ طرح را در سه اولویت تقسیم‌بندی کردیم. با توجه به منابع و برنامه‌هایی که برای توسعه صنایع بالادستی داریم. اگر بخواهیم طرحی را اجرا کنیم باید به شکل زنجیره تولید به آن نگاه کنیم یعنی بالادست و پایین دست و میانی را در نظر داشته باشیم. بر اساس سند چشم‌انداز ۲۰ ساله در سال ۱۴۰۴ برنامه شرکت ملی صنایع پتروشیمی با لحاظ ظرفیت محوری ۱۲۶

صنعت پتروشیمی در ایران طی دو دهه اخیر با برنامه‌ریزی‌های انجام شده، در مجموع از رشد قابل ملاحظه‌ای در تولید جهت تأمین بازارهای پایین دستی داخلی و صادرات برخوردار شده است و در تلاش جهت تحقق اهداف برنامه بیست ساله این صنعت (افق ۱۴۰۴) است. برای اطلاع از کم و کیف فعالیت‌های برنامه‌ریزی شده در سال جاری و اطلاع از عملکرد سال گذشته این شرکت در حاشیه برگزاری پانزدهمین نمایشگاه بین‌المللی نفت، گاز، پالایش و پتروشیمی با رمضان اولادی مدیر برنامه‌ریزی و توسعه شرکت ملی صنایع پتروشیمی به گفت‌وگو نشستیم که به نظر خوانندگان محترم می‌رسد:

■ **به عنوان اولین سوال لطفاً بفرمائید ارزیابی شما از تولید صنایع پتروشیمی و برنامه‌ریزی جهت تولید سال جاری چیست؟**

شرکت ملی صنایع پتروشیمی در سال ۸۸ از نظر میزان کل تولید، به ۳۴ میلیون تن رسید. از این میزان ارزش کل صادرات کشور ۹۶/۶۲۵ میلیارد ریال، ولی از لحاظ ارزی در کل ۱۰/۲ میلیارد دلار ارزش کل محصولات تولیدی مجتمع در پتروشیمی کشور است. از این مبلغ ارزش صادرات ما ۶/۵ میلیارد دلار و ارزش

■ در بحث دانش محوری در صنایع پتروشیمی، نقش دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی داخلی را چگونه می‌بینید و این کار چه مزیتی برای شرکت ایجاد می‌کند؟

همانطور که مستحضردید در بحث دانش محوری شرکت صنایع پتروشیمی یک شرکت تابعه به نام شرکت فناوری دارد که اطلاعات دقیق‌تر را باید از آن شرکت گرفت. اما به نظر من به هر حال کارهای خوبی انجام شده، یکسری پایلوت‌هایی داشتیم، اما انتظاری که از انجام آن کار داشتیم نرسیدیم. به نظر می‌رسد در اینجا یک حلقه‌های مفقودی وجود داشته که نتوانسته تکمیل شود و به شکوفایی برسد. به همین خاطر آقای دکتر میرکامپی وزیر محترم نفت این بحث را مطرح کردند که اولاً در پتروشیمی می‌خواهیم تولید و زنجیره آن را یکپارچه کنیم که این یک دید کلان است. ثانیاً قبلاً در پتروشیمی بخش‌نگری نشده و مسائل در کنار هم به شکل کلی دیده شده است. در واقع حرف ایشان هم همین است که ما در این حلقه‌ها یکی بحث دانشگاه‌ها را داریم که حتماً باید درگیر شوند و بحث قطب‌بندی دانشگاه‌ها که باید انجام شود و بحث مراکز تحقیقاتی و مراکز پژوهشی که باید در کنار هم قرار گیرند و ثالثاً بحث شرکت‌های صنعتی یعنی اینکه تا شرکتی متقاضی یک طرحی نباشد، تولید داخل به نتیجه نخواهد رسید. همچنین در کنار آنها باید شرکت‌های مشاوره‌ای بیایند این حلقه‌ها را تکمیل کنند. اما سه حلقه اصلی بحث دانشگاه‌ها، بحث مراکز تحقیقاتی پژوهش و فناوری و بحث شرکت‌های اصلی باید یکی باشد، یعنی نیاز واقعی وجود داشته باشد و بر اساس نیاز واقعی برویم به دنبال یک پژوهش و دیگر این مسائل نباشد. معمولاً وقتی مراکز تحقیقاتی کار را انجام می‌دهند، هیچ اطمینانی وجود ندارد که در واحد تجاری - صنعتی اجرایی شود، چون ریسک و خطایی کرده که هیچ کس نمی‌پذیرد. اما اگر این سه حلقه باشند حتی حلقه‌های کوچکتر هم وجود دارند که بتوانند مثل شرکت‌های مهندسی و مشاور شرکت‌هایی که بتوانند این اطلاعاتی را که از آزمایشگاهی به صنعتی تبدیل کنند به طوری که با ریسک کمتر و با اطمینان خاطر این واحدهای صنعتی آن را اجرایی کنند.

■ آیا استفاده از ظرفیت‌های موجود با راندمان بالا انجام می‌شود و برای رسیدن به ظرفیت‌های اسمی چه کارهایی باید انجام شود؟

به هر حال موانع تولید ما یک بحثی که داریم صنایع پتروشیمی ما در سال ۸۸ ظرفیت مرسله اسمی ما چیزی حدود ۴۷ میلیون تن است در حالی که ظرفیت تولید واقعی ۳۴ میلیون تن در سال بوده، طبق بررسی که شده ما در حدود ۲۸ درصد ظرفیت اسمی خالی داریم که یک اشکال عمده ما رسیدن به ظرفیت اسمی است. ما بررسی کردیم عوامل مختلفی وجود دارد: اول بحث خوراک یعنی عدم تأمین خوراک مجتمع‌های تولیدی، دوم مشکلات تعمیراتی تجهیزات که در مجتمع‌های تولیدی وجود دارد و طولانی شدن تعمیرات به روز کردن سالیانه، سوم مشکل فرآیندی است که این مجتمع‌ها دارند. در مورد مشکل اول که شرکت ملی صنایع پتروشیمی برای حل آن شروع به کار کرده و هماهنگی لازم با وزارت نفت و شرکت ملی نفت انجام دهد خوراکی که نیاز داریم با توجه به اینکه توسعه ما باید متوازن باشد باید بالادست را هم ببینیم، در حال انجام است خوشبختانه در سال ۸۸ نسبتاً کمی بهتر شده است و در سال ۸۹ باید روند ارتباط با نفت را بیشتر کنیم تا این خوراک را تأمین کنیم. فقط بحث خوراک گاز، اتان، خوراک مایع ما می‌تواند نفتا باشد یا چیزهایی دیگر مثل کاندسیت و هم (LPG) و بعضی از واحدهای (NGL) است که معمولاً بخش‌هایی ممکن است دچار کمبود باشد. باید با جدیت شرکت ملی صنایع پتروشیمی آن را دنبال کند. بخش عمده بخش فرآیندی است که اگر این حلقه تکمیل شود به مراکز پژوهشی که در خود مجتمع‌ها فعال شدند و برنامه دارند کار را به انجام خواهند رساند. یک بخش هم قسمت تعمیراتی است که در این خصوص مجتمع‌ها برنامه گذاشته‌اند، برای اینکه مشکل را برطرف کنیم و برسیم به یک برنامه‌ای که هم اکنون در حال تدوین است. در حال حاضر نمی‌توانم مدت‌ش را بگویم، امیدوارم به فرض با زمان‌بندی از این ظرفیت خالی استفاده کرده و واحدها را به ظرفیت اسمی‌شان برسانیم.

میلیون تن در سال ارزش گذاری شده، به علاوه از سوی دیگر شرکت ملی صنایع پتروشیمی قرار شد که فقط بر روی افزایش ظرفیت محوری کار نکنیم، بلکه بحث دانش محوری را هم لحاظ کنیم که این امر منجر به تولید محصولات با ارزش بالاتر و محصولاتی که به راحتی قابلیت صادرات دارد، می‌شود.

■ این امر چگونه قرار است محقق شود؟

بر این اساس هدفگذاری ما برای سند چشم‌انداز سالی ۲۶ میلیون تن در سال است. امیدواریم بتوانیم بحث توسعه دانش محوری را با جدیت جلو ببریم و در بعضی از محورها که در این سند برای شرکت ملی صنایع پتروشیمی تعریف شده، باید بتوانیم به عنوان مقام اول در منطقه خاورمیانه برسیم از جمله اتیلن و در بعضی از محصولات (محوری) مثل متانول و آمونیاک مقام اول در دنیا باشیم. بحث بعدی بحث ارزش افزوده است. اگر با این روند فعلی پیش برویم به سمت خام فروشی حرکت می‌کنیم با توجه به اینکه محصولات، محصولات پایه پتروشیمی هستند، لذا زنجیره‌های بعدی است که باعث ارزش افزوده بالا و ایجاد اشتغال خواهند کرد. اگر ما زنجیره‌های بعدی را به کار نبریم و بسترهایش را آماده نکنیم، متأسفانه باز به نوعی دچار خام فروشی می‌شویم و هیچ گونه نفعی برایمان ندارد. درست است که یک مرحله از فروش نفت خام جلو آمده‌ایم، ولی این مرحله‌ای است که در دسترس دارد و این همان خواسته خارجی‌ها است که پایه در اینجا تولید شود و در آنجا به ارزش افزوده بالاتر تبدیل شود. به همین خاطر ما در برنامه پنجم رویکرد جدیدی به تقویت و تکمیل زنجیره ارزش داریم. بر این اساس تولید در حلقه‌های بعدی مثلاً می‌گوییم متانول باید زنجیره پایین دستی متانول را شروع کنیم و به دنبال توسعه پایین دستی پتروشیمی و خوشه‌های صنعتی باشیم که حاصل آن توسعه صنایع میان دستی و پایین دستی پتروشیمی خواهد بود و به نظر من این یک اصل است که باید به دنبال آن باشیم.

■ آیا طرح‌های آتی بناست کماکان در عسلویه و ماهشهر و با منابع داخلی انجام شود؟

در سال ۸۹ با توجه به شعار مقام رهبری که سال کار مضاعف، همت مضاعف نامیده شده است، شرکت ملی صنایع پتروشیمی نیز توسعه، تقویت و تکمیل ارزش افزوده را به طور جد دنبال می‌کند و هم اکنون مذاکراتی که با خارجی‌ها در بحث مشارکت و تأمین منابع مالی داریم، این موضوع را هم مطرح خواهیم کرد.

بحث اصلی ما در سال جاری این است و در مناطق جدید برنامه مطالعاتی ما در بندر امام و ماهشهر و همچنین عسلویه را اگر به دید امنیت و مسائل آمایش سرزمین بنگریم، این منطقه از نظر تولید محصولات پایه اشباع می‌شود. هم‌اکنون در حال مطالعه یک منطقه جدید در کنار دریای عمان در چابهار برای ساخت مجتمع پتروشیمی هستیم، بدین ترتیب از طرفی حدود ۷۰۰ مایل به بازار هدف نزدیکتر می‌شویم و قیمت حمل و نقل را پایین می‌آورد و از سوی دیگر امنیت را در سیستان و بلوچستان بالا می‌برد. نتیجه این مطالعات در سه ماه آینده اعلام می‌گردد.

به نظر من باید به این مناطق با دید کلی‌تری که هم محصولات پایه پتروشیمی را پوشش می‌دهد و هم محصولات حداقل میان دستی به عنوان زنجیره ارزش نگاه کنیم. چون این مناطق در زمره مناطق کمتر توسعه یافته است و محصولاتی که نیاز داخل کشور هستند را می‌توان به استان‌های توسعه یافته برد که ارزش افزوده در صنایع پایین دستی ایجاد شود. دغدغه‌ای که مسئولان در خصوص ایجاد اشتغال و رفع بیکاری در آنجا دارند، آنهایی که می‌توانند نیاز به محصولات نهایی داخل کشور را رفع کنند و از صدور محصولات پایه جلوگیری و محصولات میان دستی و پایین دستی (محصول نهایی) را از کنار دریای عمان صادر کنیم و این هم در واقع یکی از برنامه‌های بعدی ماست که در حال پیگیری آن هستیم.